

LUYỆN TẬP VỀ CÁC KIỂU VĂN BẢN VÀ PHƯƠNG THỨC BIỂU ĐẠT

I – BÀI TẬP

1. Dòng nào trong bốn dòng sau (A, B, C, D) trả lời đúng câu hỏi : "Tại sao văn bản *Đàn đáy* (sách giáo khoa, trang 30) là văn bản thuyết minh ?"

- A. Kể lại một câu chuyện về cây đàn đáy
- B. Giới thiệu một cách chính xác, khách quan về cây đàn đáy
- C. Thuyết phục người đọc tin về cái hay của đàn đáy
- D. Phát biểu cảm nghĩ về cây đàn đáy

2. Tại sao đoạn văn sau đây lại được coi là một đoạn văn lập luận (nghị luận) ?

"Âm nhạc là một nghệ thuật gắn bó với con người từ khi lọt lòng mẹ cho tới khi từ biệt cuộc đời. Ngay từ lúc chào đời, em bé đã được ôm ấp trong lời ru nhẹ nhàng

của người mẹ. Lớn lên với những bài hát đồng dao, trưởng thành với những điệu hò lao động, những khúc tình ca vui buồn với biết bao sinh hoạt nghệ thuật ca hát từ thôn xóm đến thành thị. Người Việt Nam chúng ta cho tới lúc hết cuộc đời vẫn còn tiếng nhạc vẳng theo với những điệu hò đưa linh hay điệu kèn đưa đám".

(Phạm Tuyên – *Các bạn trẻ đến với âm nhạc*,
NXB Thanh niên, Hà Nội, 1982)

3. Những chi tiết nào trong đoạn trích sau thể hiện rõ nhất năng lực liên tưởng, so sánh trong bút pháp miêu tả của nhà văn ?

"Gần trưa ông tôi tự đứng dậy đi men ra ngoài ngói vào một cái chõng tre đặt bên mấy thau nước. Mẹ tôi cầm gáo từ từ giội, cũng có thể nói là tẩm nước lên khắp bờ vai và lưng ông, tấm lưng đóng vẩy bóng như phủ bằng sáp, cũng không biết nên hiểu đấy là do tuổi già hay do ông lười tắm, vốn là một người ngại cả trời nóng, ngại cả trời rét, ông ít đi ra khỏi nhà, càng ít động đến nước và lửa. Nước trôi tuột từng gáo, từng gáo, cái vỏ mướt được kì thật mạnh vậy mà vẫn trượt đi, mấy lần tôi ngã dúi dụi, tấm lưng nhẵn như da rắn không thấm nước làm tôi hoang mang vì thấy mình bất lực, còn ông tôi thì cười khò khè..."

(Đỗ Chu – *Mảnh vườn xưa hoang vắng*,
NXB Tác phẩm mới, Hà Nội, 1989)

4. Trong chương trình Ngữ văn THCS, anh (chị) đã được học các loại văn bản hành chính - công vụ nào ? Các loại văn bản này có đặc điểm chung là gì ?

5. Tại sao có thể nói thơ trữ tình là thể loại biểu hiện rõ nhất đặc điểm của văn bản biểu cảm ?

6. Căn cứ vào đâu để khẳng định đoạn văn sau đây không phải là một văn bản biểu cảm mà là một văn bản tự sự ?

"– Trời ơi, chỉ còn có năm phút !

Chính là anh thanh niên giật mình nói to, giọng cười nhưng đầy tiếc rẻ. Anh chạy ra nhà sau, rồi trở vào liền, tay cầm một cái làn. Nhà họa sĩ tặc lưỡi đứng dậy. Cô gái cũng đứng lên, đặt lại chiếc ghế, thông thả đi đến chỗ bác già.

– Ô ! Cô còn quên chiếc mùi xoa đây này !

Anh thanh niên vừa vào, kêu lên. Để người con gái khỏi trở lại bàn, anh lấy chiếc khăn tay còn vo tròn cặp giữa cuốn sách tới trả cho cô gái. Cô kĩ sư nhếch mép, mặt đỏ ửng, nhận lại chiếc khăn và quay vội đi".

(Nguyễn Thành Long – *Lặng lẽ Sa Pa*)

II – GỢI Ý GIẢI BÀI TẬP

1 và 2. Xem lại đặc điểm, yêu cầu của văn thuyết minh và văn lập luận (nghị luận) đã nêu ở bài ôn tập, từ đó đối chiếu với hai đoạn trích để trả lời câu hỏi.

3. Những chi tiết thể hiện rõ nhất năng lực liên tưởng, so sánh trong bút pháp miêu tả của nhà văn : từ một sự vật này nghĩ đến sự vật khác, so sánh với sự vật khác để người đọc dễ hình dung ra đối tượng được miêu tả. Chẳng hạn, trong đoạn trích tác phẩm *Mảnh vườn xưa hoang vắng* của Đỗ Chu, tám lưng của ông già được liên hệ và ví von : "tám lưng đóng vảy bóng như phủ bằng sáp". Các chi tiết khác, học sinh tự tìm và chỉ ra trong đoạn trích.

4. Các loại văn bản hành chính - công vụ đã học trong Chương trình và sách giáo khoa Ngữ văn THCS bao gồm :

Lớp 6 : Đơn từ

Lớp 7 : Kiến nghị, Báo cáo

Lớp 8 : Tường trình, Thông báo

Lớp 9 : Hợp đồng, Biên bản, Thư chúc mừng (hoặc Điện chia buồn)

Học sinh tự rút ra đặc điểm chung của các loại văn bản này.

5. Để giải bài tập này, cần xem lại đặc điểm của văn bản biểu cảm đã nêu ở bài ôn tập và tìm hiểu khái niệm "thơ trữ tình". *Trữ* là bộc lộ, thể hiện ; *tình* là tình cảm, cảm xúc. *Trữ tình* là bộc lộ tình cảm, cảm xúc của người viết một cách trực tiếp (khác với *tự sự*).

6. Học sinh xem lại đặc điểm của văn bản tự sự, sau đó liên hệ với đặc điểm của văn bản biểu cảm đã nêu ở bài ôn tập ; đối chiếu với đoạn trích để khẳng định đó là một văn bản tự sự.